

Namibia fer at flyta fiskimarkið út á 200 fjórðingar

I nógv ár hevur namibiska folkið undir suðrafrikanskum hersetingarvaldi verið noytt at hyggja at, meðan útlendsk fiskiskip oyddu fiskastovnar og oyttu úttan fyrilit av náttúruvirkidominum í namibiskum sjógvum úttan at eigararnir til hetta ríkið fingi eitt klóvið oyrar í sín lut. Hetta sigur Reuter-tíðindamaðurin Anthony Barker herfyri í grein, ið hevur verið prentað í bløðum og endurgivin í útvarpi og sjónvarpi kring allan heimin.

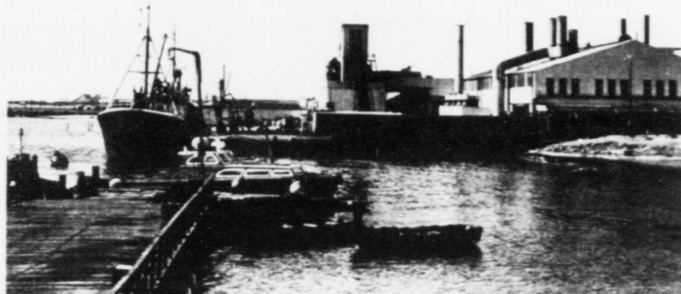
Heykurin ovveiddur

Nógvar útlenskar stjórnir liva ikki víðurkent rættin hjá S-afrika til valdið í Namibiu, og tí ignoreraðu tær royndirnar hjá Pretoria-stjórnini í 1981 at flyta namibiska fiskimarkið út á 200 fjórðingar. Nú tá ið landið er um at fáa sjálvstýri og harvið møguleikar at verja um teir veldugu náttúruressursirnar, eru teir flestu fiskastovnarir so illa fyrir, at nógvar fara at ganga, áðrenn teir koma fyrir seg aftur. «Støðan hjá heykinum, ið er tann mest lønandi resursin í namibiskum sjógvum, er so ring, at tað fer at taka 4–5 ár, áðrenn stovnurin kemur fyrir seg aftur», segði stjórnin í namibiska fiskimálaráðnum, Jan Jurgens.

Umleið 400.000 tons av heyki hava verið veidd á hvørjum ári, men nú er næstan ongin vaksin fiskur eftir og útlensku skipini gevast í heilum við at royna eftir hesum fiskaslági. «Virðið av fiskinum sum útlendingar hava veitt, var 2,5 bló. rand (ca. 7,7 mia. kr.) um árið á marknaðarprisi. Vit hava ikki fingið eitt einasta rand av hesum peningi», sigur Jurgens.

Føroyar og eystan-jarnstjaldslondini

Sovjetisk skip hava fingið uml. 40% av allari veiðuni, meðan Rumenia og Spania hava veitt ein stóran part. Nøkur eystan-jarnstjaldslond eru her eisini saman við Føroyum. Namibisk skip undir s-afrikanskum flaggi fingi millum 14–18% av veiðuni miðskeiðis í 80'unum. Ein altjóða veynd við 17 limatjóðum, ið nevnist Inter-

national Commission for South East Atlantic Fisheries (ICSEAF), hevur bytt út kvotur í namibiskum sjógvum. Í roynd og veru hava hesar kvotur, ið vóru settar hægri enn teir s-afrikansku serfjórðingar, mæltu til, verið ignoreradar. Namibiskir búskaparfrøðingar hava m.a. kannað kostnaðin hjá teimum spansku reidariunum. Teir komu til ta niðurstøðu, at ongin livandi kjansur var fyrir hesi skip at renta seg úttan at fara langt upp um tær ásettu kvoturnar. S-Afrika skeyt upp fyrir ICSEAF í 1983, at Namibia fekk eitt ávíst lutfall av veiðuni, men hetta varð ikki góðtikið. Innan fyrir 12 fjórðingar kundi landið verja um hummariadnaðin. Veiðan av sardinum og rossamakrelli uppá 8 mió. um árið var stýrd av s-afrikanskum fyrirkæðum.

Flyta út markið

Tey seinastu árin hevur Namibia ásett stranga kvotabýting. Sardin-stovnurin, sum var næstan oyðilagdur í 70'unum, er spakuliga komin fyrir seg aftur. Síðani 1987 hevur deildin hjá Jurgens kroyst s-afrikanskar fyrirkæður at endurinvestera ágróðan í Namibiu og venja lokal-fólk innan fiskaldráðnum. Í framtíðini eru allir namibisku flokkarnir samdi um at flyta sjómarkið út til 200 fjórðingar, sigur Elia Kaakunga, talsmaður fyrir SWAPO, sum úttan iva fer at vinna valið í november. Jurgens fyrireikar verju av fiskaresursnum við trimum verju-

skipum og fløgvarum við fylgisveinasambandi. Størsti trupulleikin í hesum sambandi er, at Pretoria fer at ráða fyrir Walvis Bay, tí størstu havnini í Namibiu og høvuðsstøðini fyrir fiskadráðin, saman við nokrum oyggjum.

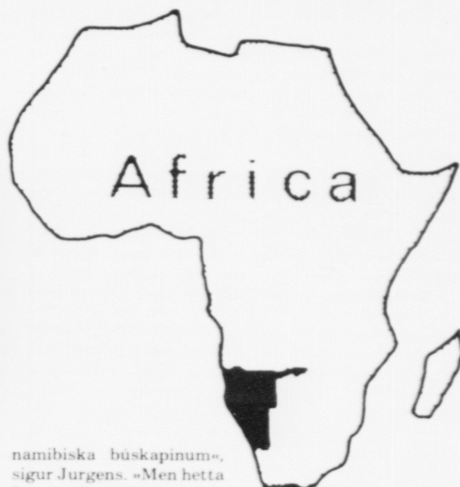
»Joint venture«

Hvør oyggj hevur sitt egnu fiskimark. Innanfyri hetta mark ásetur S-afrika kvoturnar og fær 14% av veiðuni. SWAPO fer ikki at góðtaka hetta í framtíðini. «Við víðurkenna ikki s-afrikansku hersetingina av Walvis Bay og oyggjunum», sigur Kaakunga. SWAPO vil hinvegin fegið siggja útlenskan kapital, harimillum s-afrikanskan, verða verandi í Namibiu á «joint-venture» grundarlagi ella á privatum hondum. Teir vilja eisini fáa lut í ágróðnum av heyk-fiskiskapinum igjøgnum sáttmálar við útlensku fiskiskip ella stjórnr, tá ið stovnurin kemur fyrir seg aftur. Ímeðan skjýtur Jurgens upp, at lokal fyrirkæður fáa loyvi at veiða heyk og byggja upp egnu kapital og serkunnleika, møgulega við «joint-venture» avtalum við útlenskar fyrirkæður, meðan útlendingar gevast fullkomiliga at veiða heyk í 5 ár.

Lítill marknaður

Heykurin má víðgerast umborð, men onnur veiða kann niðursjóðast ella víðgerast í landi og soleiðis mynda arbeiði, sum stórvær turvur er á í hesum fátæka landinum. Lokali marknaðurin er lítill, bert 1,3

mió. fólk, men Namibia vonar at sleppa inn á europeisku marknaðirnar, ella selja fiskin í øðrum afrikanskum londum. «Verður fiskiskapurin rikin við skili, kann hann bliva eitt sera tydingarmikið grundarlag undir

namibiska búskapinum», sigur Jurgens. «Men hetta fer at taka nógvar ár, tí vit mugu heilt einfalt byrja á botni», sigur hann.

etj.

Kelda: Reuter

